Dodatek tygodniowy

przy Gazecie Lwowskiej.

Nr. 27. Dnia 4. Lipca 1857.

Galicyjskie Towarzystwo gospodarskie.

Sprawozdanie Komitetu c. k. Towarzystwa Gospod. Gal., przedłożone ogólnemu Zgromadzeniu d. 20. czerwca 1857 r.

(Dokończenie. Obacz Nr. 26 Dod. tyg.)

Na wezwanie ostatniego naszego Zgromadzenia człon. Tow. P. Julian Lubieniecki, znany ze swego zamiłowania do pszczelnictwa, założył szkółkę praktyczną pasieczników w Przemyślanach, obw. brzeżańskiego, połączoną z wyrobem ulów poprawnych. Godzi się spodziewać, że panowie gospodarze nie omieszkają korzystać z tej niekosztownej sposobności, i wesprą pana Lubienieckiego w jego usiłowaniach do podniesienia pszczelnictwa dążących.

Stosownie do ogłoszenia Komitetu, że sekcya jedwabnicza naszego Towarzystwa zakupować będzie kokony czyli oprzędy, funt wied. po 48 kr. m. k., kilku producentów nadesłało dotąd 30 przeszło funtów tego produktu. To dowodzi, że i ten przemysł może być z korzyścią w kraju prowadzony, byle tylko przyłożyć starania i pracy, bez czego nic dokazać nie można. Przykład tego mamy w skutkach otrzymanych, co do produkcyi jedwabiu, w królestwach Polskiem i Pruskiem.

Pan J. T. Kwistek, dyrektor szkół normalnych w Brzeżanach, gorliwy popieracz tego przemysłu, nadesłał naszemu Towarzystwu dwie tablice synoptyczne, z których jedna uczy uprawy drzewa morwowego, a druga pielęgnowania jedwabników, z których będziemy mogli korzystać.

Aby licznym wezwaniom tak ze strony obywateli, jako i od urzędów powiatowych nadchodzącym odpowiedzieć, tudzież w chęci podniesienia sadownictwa krajowego, Komitet uprosił członka swego, p. Jana Czajkowskiego, aby zechciał zająć się ułożeniem popularnej nauki o zakładaniu szkółek drzew owocowych, którą w swoim czasie roześlemy do wszystkich urzędów powiatowych, mających sobie poleconem wykonanie dzieła, będącego podstawą dalszego rozwoju sadownictwa w naszej prowincyi.

Interesujący artykuł dla gospodarzy leśnych, zawierający opisanie lasów Łopatyńskich, rys zasadniczy urządzenia i technicznego zagospodarowania w powszechności lasów, nadesłany przez czł. Tow. Henryka Strzeleckiego, ogłoszony został w 21. tomie Rozpraw Towarzystwa.

W dopełnieniu uchwały ostatniego Zgromadzenia ogólnego, wiadomość o warunkach dostawy materyału drzewnego pod kolej żelazną galicyjską, wydrukowana w okólniku Towarzystwa i wszystkim Członkom wraz z dotyczącą ryciną rozesłana została. Przekładem na język polski zajął się p. Szymon Krawczykiewicz, członek komitetu.

Egzamina rządowe na leśniczych mają się odbyć bieżącego także roku, o miejscu atoli i czasie poźniej wiadomość nastąpi. Byłoby do życzenia, ażeby do tych egzaminów coraz więcej kandydatów zgłaszać się chciało, a przez to liczba zdatnych leśniczych w kraju pomnażać się mogła, bez czego gospodarstwo leśne zakwitnąć nie będzie mogło.

Towarzystwo nasze otrzymało w darze od JO. księcia Witolda Czartoryskiego machinę bardzo prostą do wyrabiania rurek drenowych, przy sztucznem osuszaniu gruntów używanych. P. kapitan Bochdan podjął się wypróbować ją i o skutkach donieść komitetowi. Poczuwamy się do obowiązku wdzięczności dla rzeczonego księcia za pamięć o naszem Towarzystwie. Machina ta jest do widzenia w wyrobni pp. Pietsch i Kuschée.

Również JO. książę Leon Sapieha, dostojny Prezes naszego Towarzystwa, zamówił na wystawie Wiedeńskiej machinę do robienia gontów, która także jest do widzenia w wyrobni machin i narzędzi pp. Pietsch i Kuschée na Łyczakowie.

Jeszcze w roku 1853 przedłożony został przez nasze Towarzystwo Wys. Rządowi projekt do założenia Towarzystwa wzajemnego ubezpieczenia od pożarów w naszym kraju. Projekt rzeczony zakomunikowany był przez Rząd Towarzystwom gospodarskim i Izbom handlowym w Krakowie i na Bukowinie do udzielenia swego zdania. Zdanie Towarzystwa Krakowskiego doszło nas za pośrednictwem Wys. Namiestnictwa z dołączoną uwagą, iż niektóre punkta naszego projektu uledz będą musiały zmianom, a to z powodu podziału kraju na trzy okręgi administracyjne. Odpowiedź nasza co do tych uwag przedłożona została wys. Namiestnictwu, wraz z ponowieniem prośby o możliwe przyspieszenie załatwienia tej tyle dla kraju ważnej sprawy. Ref. w komitecie p. Marek Dubs zajął się rozpoznaniem tej sprawy.

Potrzeba zbierania dat statystycznych, tyczących się rolnictwa krajowego, z każdym dniem coraz bardziej czuć się daje. Przy tak wielkim rozwoju gospodarstwa, industryi i przemysłu, statystyka gra w naszych czasach przeważną rolę. Dlatego zbieranie dat statystycznych powinnoby stanowić jedno z głównych zadań naszego Towarzystwa. Do wykonania jednak tego zadania tylko połączone siły wszystkich członków naszego Towarzystwa doprowadzić mogą. Komitet mógłby ułożyć stosowne tabele i przesłać je Szanownym Panom do wypełnienia rubryk, gdyby mógł liczyć na ochoczy udział. W tym to też celu dawniej ułożone zostały pytania do opisania pojedyńczych gospodarstw, tudzież do wyjaśnienia stosunków przy prowadzeniu gospodarstwa wiejskiego służące i w Rozprawach naszego Towarzystwa drukiem ogłoszone. Lecz uprawa tej niwy mało dotychczas znalazła pracowników, a co gorsza, od niejakiego czasu zupełnie zaniechaną została. Winę tego po części przypisać należy nadzwyczajnym zmianom wszelkich dawniejszych stosunków rolniczych, przez jakie pokolenie nasze przechodzić musi.

Dowiedzieliśmy się drogą urzędową, że prześwietny Magistrat miasta Lwowa chce się przyczynić do założenia fabryki pudrety w tutejszym mieście. Należy życzyć, ażeby ten zamiar jak najprędzej był uskuteczniony, gdyż przynajmniej najbliższe okolice Lwowa, gdzie ziemia nie grzeszy zbyteczną bujnością, mogłyby ztąd mieć rzeczywistą korzyść.

Tom 21. Rozpraw naszego Towarzystwa opuścił prasę drukarską. Treść jego obwieszczona została w 3. okólniku komitetu. Jak zawsze tak i teraz powtarzamy nasze prośby, ażeby Szanowni Członkowie raczyli nabywać nasze Rozprawy, zawierające w sobie wszystkie czynności Towarzystwa. Publiczność gospodarcza, chcąca o naszych usiłowaniach i pracach wydać sąd sprawiedliwy, znajdzie w nich dostateczne źródło potrzebnych do tego wiadomości. Jesteśmy przeświadczeni, że jak skoro treść naszych Rozpraw lepiej poznaną będzie, fałszywe zdania i pomowy o tajemniczość działań komitetu w sprawie Towarzystwa naszego, słuszne zaprzeczenie znaleść będą mogły. Chętnie przyjmujemy wszelkie rady, uwagi i postrzenia do osiągnienia celu naszego Towarzystwa dążące, dla tego zapraszamy do udziału w pracy, do której każdy Członek, stosownie do ustaw Towarzystwa, podług sił swoich jest obowiązany. Atoli praca ta powinna się objawiać czynem ale nie negacyjną i złośliwą krytyką, która tylko drażni i od szczerech poświęceń odstrasza.

Na tegorocznych ogólnych zgromadzeniach Towarzystw gospodarskich monarchyi austryackiej Towarzystwo nasze reprezentowali, a mianowicie:

1. W Czerniowcach pp. Karol Zagórski i Leon Baron Brunicki;
2. w Krakowie JO. książę Władysław Sanguszko i p. Ludwik Szumańczowski;
3. w Wiédniu, w czasie tegorocznej wystawy rolniczej i 50letniego jubileuszu Towarzystwa gospodarskiego tamtejszego, JJOO. książęta Leon Sapieha i Karol Jabłonowski, hrabiowie Alfred Potocki i Kazimierz Lanckoroński, jakoteż p. Ludwik de Lens, który podjął się z ochotą zająć się uporządkowaniem przedmiotów tutejszych na wystawie wiedeńskiej znajdujących się;
4. w Styryi p. profesor X. Hlubek;
5. w Karyntyi p. Tomasz Moro;
6. w Morawii JX. Opat Cyryl Napp;
7. w Kroacyi pp. Kulmer i Wukatinowicz.

Na dzisiejsze nasze posiedzenie delegowani zostali ze strony Towarzystwa:

a) Krakowskiego Hltr. Kazimierz Wodzicki i Włodzimierz Dzieduszycki;

b) Bukowińskiego p. prof. Jacenty Łobarzewski;

c) Czeskiego } hr. Kazimierz Krasicki;
d) Kraińskiego }

e) Morawsko-Szlązkiego Baron Kalchberg, wice-prezydent c. k. Namiestnictwa i p. Wolfskron, dyrektor loteryi;

f) Wiédeńskiego p. Edward Dulski.

Obrót handlu krajowego w lutym 1857.

Porządkiem nowej taryfy.

(Obacz Nr. 3, 7, 8, 12 i 25 Dodatku tygodniowego.)

Przywóz do kraju.

Wprowadzono		w okręg Namiestnictwa lw.	na Bukowinę
	funtów		
Kakao, surowe	„	4,43	—
„ tarte	„	69	—
Kawa surowa i surogaty	„	347,32	59,05
„ palona	„	16	1
Korzenie pospolite	„	98,34	9,41
„ przednie	„	20,82	5,80
„ najprzedniejsze	„	6	—
Owoce południowe przednie	„	256,46	35,16
„ „ średnie	„	288,54	19,03
„ „ pospolite	„	35,75	22,24
Herbata	„	105,02	1,12
Cukier rafinowany	„	97,38	80
Tytoń surowy	„	225,97	—
Wyroby z tytoniu	„	10	2,72
Rośliny ogrodowe świéże	„	39,76	35,39
„ przyprawiane	„	6,16	89,15
Zboże, pszenica i strączkowe	„	4877,10	544,27
„ żyto, hreczka, proso, kukurudza	„	62,86	25656,22
„ jęczmień, słód, owies	„	385,00	633,40
Ryż trzebiony	„	93,90	9,43
Mąka i mieliwo	„	283,17	138,24
Rośliny, chmiel	„	56,16	—
Nasiona olejne	„	307,96	15
„ rozmaite, koniczyna	„	123,22	160,67
„ ze związku celnego	„	46	—
Gorczyca, anyż, kmin	„	169,09	91,16
„ ze związku celnego	„	—	32
Nasiona bliżej nie oznaczone	„	28,11	11,39
Ryby świéże	„	50,69	12,53
„ śledzie, sztokfisz	„	217,35	9,02
„ rozmaite suszone	„	19,72	—
„ bliżej nie oznaczone	„	9,08	2,81
„ karpie i wyze przyprawiane	„	—	86,06
Skóry surowe pospolite	„	118,37	94,61
„ bliżej nieoznaczone	„	1,20	37
Futra	„	1,33	10
Szczeć i sierć surowa	„	153,60	3,26
„ przyrządzona	„	28,50	—
Pierze	„	77	5,10
Kiełbasy	„	40	—
Miód przaśny	„	10,07	53
Sery	„	2,55	1,66
Bryndza i sery mołdawskie	„	—	242,73
Masło, tłuszcz i oleje tłuste	„	77	11,99
Tran rybi	„	75,18	—
Łoje	„	1209,30	640,56
Oleje w butlach i dzbanach	„	14	26
Oleje i oliwa w beczkach	„	59,92	7,86
„ bliżej nie oznaczone	„	10,78	1
„ ze związku celnego	„	13,74	—
Miód i piwo w flaszach	„	27	—
„ w beczkach	„	8	5
Trunki palone, wódka, arak, rum	„	186,08	4,02
„ likwory i esencya	„	26	—
Wino w flaszach i dzbanach	„	20,09	—
„ w beczkach	„	69	—
„ moldawskie	„	—	453,42
Przyprawy kuchenne, musztarda, kapary	„	1,57	—
„ czokolada	„	21,20	3,92
„ ze związku celnego	„	3,15	—
Krusce pospolite	„	45,00	—
Preparata lekarskie i perfumy	„	6,70	11
„ najprzedniejsze	„	79	6
Farby i materye farbierskie	„	11,07	—
Koszenila, indigo	„	3,49	—
Żywica, dziegieć, gumy	„	327,22	—
Terpentyna, olej skalny	„	—	70,48
Gumy bliżej nie oznaczone	„	13,99	—
Preparata chemiczne surowe	„	17,51	—
Arszenik	„	60	—
Żelazo surowe	„	8,10	—
Blacha żelazna polerowana	„	—	9,05
Żelazo lane	„	1,05	42

Wprowadzono		w okręg Namiestnictwa lw.	na Bukowinę
	funtów		
Kruśce, miedź, mosiądz, pakfong	„	1,58	83
Bawełna surowa	„	6,38	—
Konopie i len	„	288,05	10
Wełna surowa	„	3684,70	289,91
Przędza bawełniana surowa	„	4,17	10
„ bielona	„	7,73	16
„ farbowana	„	6,11	8
Przędza wełniana farbowana	„	1,58	—
Wyroby bawełniane pospolite	„	2	20
„ „ średnie	„	6,41	1,54
„ „ ze związku celnego	„	61	1
„ „ przednie	„	5.59	1,17
„ „ ze związku celnego	„	3	—
„ „ najprzedniejsze	„	41	53
„ „ ze związku celnego	„	16	—
Wyroby lanne, powroźnicze	„	1,64	—
„ pospolite	„	—	10
Wyroby wełniane pospolite	„	5,05	4,27
„ średnie	„	16,48	5,41
„ ze związku celnego	„	1,71	—
„ przednie	„	2,58	10
„ najprzedniejsze	„	3	—
Wyroby jedwabne przednie	„	38	8
„ „ ze związku celnego	„	27	6
„ „ pospolite	„	36	—
„ „ ze związku celnego	„	2	1
Cerata	„	2,44	—
Suknie i stroje powszednie	„	1,39	22
„ „ wyszukane	„	33	—
„ „ najwytworniejsze	„	39	2
Wyroby koszykarskie najpospol.	„	35	—
„ pospolite	„	55	15
Papier prosty	„	2	—
„ ze związku celnego	„	5	—
„ przedni	„	1,75	—
„ ze związku celnego	„	5,80	—
„ najprzedniejszy	„	1	—
„ ze związku celnego	„	1	—
Wyroby z papieru	„	40	1,34
„ ze związku celnego	„	3,82	1
Wyroby kuśnierskie surowe	„	8,01	19
„ „ gotowe	„	3	4
Wyroby skórzane	„	50,85	25
„ ze związku celnego	„	1,34	—
„ przednie	„	1	—
„ ze związku celnego	„	3,74	1,23
„ pospolite	„	5	—
„ ze związku celnego	„	26	3
„ najprzedniejsze	„	3,12	23
„ ze związku celnego	„	85	—
Wyroby drewniane najpospolitsze	„	28,70	2,23
Furnir i posadzki	„	42	14
„ przednie	„	11	3,02
„ ze związku celnego	„	4,89	—
„ najprzedniejsze	„	5,78	9
„ ze związku celnego	„	33	—
Wyroby szklanne pospolite	„	—	3
„ ze związku celnego	„	33	—
„ średnie	„	3	8
„ przednie	„	7	—
„ ze związku celnego	„	24	—
Wyroby kamienne, drogie kamienie	„	27	—
Wyroby gliniane najpospolitsze	„	2,48	4
„ pospolite	„	—	7,64
„ ze związku celnego	„	1,92	—
„ średnie	„	10	21
„ przednie	„	1,13	1
„ najprzedniejsze	„	1,53	—
„ ze zwiazku celnego	„	16	—
Wyroby żelazne najpośledniejsze	„	—	15
„ „ pospolite	„	41	2,30
„ „ ze związku celnego	„	60	—
„ „ przednie	„	2,10	37
„ „ ze związku celnego	„	3,00	—

Wprowadzono		w okręg Namiestnictwa lw.	na Bukowinę
	funtów		
Wyroby z kruscu	„	5,46	1,47
„ „ ze związku celn.	„	31	1
Instrumenta różnego rodzaju . .	„	80	1,08
„ ze związku celnego .	„	36	4
Maszyny	„	1,22	—
Drobny towar najprzedniejszy . .	„	54	1
„ „ przedni	„	2,93	25
„ „ ze związku celnego	„	82	—
Drobny towar pospolity	„	6,47	21
Wyroby chemiczne, farby . . .	„	67,68	—
„ przednie	„	61	—
„ bliżej nie oznaczone . .	„	3,01	20
Świéce i mydło	„	—	36
„ stearynowe	„	13	4
„ łojowe	„	6,29	7,61
Mydło proste	„	6	8
„ tryestyńskie	„	1,13	—

Wprowadzono		w okręg Namiestnictwa lw.	na Bukowinę
	funtów		
Mydło pachniące	„	48	4
Książki, karty, mapy, muzykalia .	„	5,05	24
„ ze związku celnego . .	„	28,80	5,79
Obrazki i litografie	„	24	—
„ ze związku celnego . .	„	1,51	4
Otręby, moszcz	„	62,00	1,26
Kości, rogi	„	238,70	20,19
Bydło: woły, byki	sztuki	—	2
„ krowy i cielęta	„	13	—
„ roczniaki	„	1	—
Nierogacizna	„	4	503
Konie	„	12	33
	stopy kubiczn.		
Drzewo na opał	„	6640	1872
„ transport lądem	„	—	21334
„ fabryczne	„	5240	297
„ transport lądem	„	510	100

(Wywóz w następującym numerze.)

Pismo i napisy starożytne.

Przez Józefa Łepkowskiego.

(Dokończenie. Ob. Nr. 23, 24, 25 i 26 Dod. tyg.)

Materyał pismienny.

Oprócz pisma, z którego kształtu że tak powiem wieje wiek, z którego pomnik pochodzi; oprócz mówię pisma, z którego biegły w czytaniu na pierwszy rzut oka wiek opisanego przedmiotu odgadnie, materyał pismienny i pilne na niego baczenie, pomoże wiele do okazania i dowiedzenia autentyczności pomnika. Gdy przychodzimy przed pomnik w celu badań archeologicznych; nim napis za źródło historyczne uznamy, powinniśmy dowieść jego autentyczności. Oprócz architektury pomnika, gustu, ubiorów na nim wystawionych, co wszystko wiek charakteryzuje i przemawia za jego starożytnością lub podrobieniem; na pomnikach metalowych wiele mówić będzie za ich autentyczną starożytnością: tak zwana antikwarska patina, powłoka szklista zielona, którą wieki na kruszcowych przedmiotach osadzają. Ścieranie tej powłoki z dzwonów, zbroic lub pomników, jest w obec nauki barbarzyństwem. Badając autentyczność pomnika, należy się wywiedzieć, czyli od początku jego istnienia na tem samem miejscu się znajduje? Gdzie był przedtem? dla czego przeniesiony? czyli cały przeniesiony, czyli też jego części w różnych znajdują się miejscach? Czyli pomnik nie był ukryty, kiedy odszukany, gdzie przedtem istniał? jakie losy przechodził? — bo ludzie często nawet kamień ukryją przed obliczem drugich, by historya prawdziwie o nich nie świadczyła. Albo więc dzieje zbiją treść napisu i autentyczność pomnika; albo napis krytycznie udowodniony poprawi historyą.

Jaki materyał zabytku? kamień, metal, drzewo, cegła, gips, glina, lub jeśli rękopism papier, pargamen, skóra itp.

Jakie napisy? ryte, wklęsłe, wypukłe, malowane, złocone, z tegoż co i pomnik materyału, metalowe, lub innym jakim sposobem wydane?

Od rodzaju materyału zależeć będzie wielce i różnica pisma; i tak łatwiej kształtne litery odlać na pomniku, jak je żłobić lub wykować, łatwiej znów żłobić w drzewie niż w kamieniu, łatwiej w kamieniu niż w metalu.

Zalecone bardziej sztuką wykonania pomniki nasze, robili często cudzoziemcy lub zagranicą tej sztuki nauczeni; to też i napisy na pomnikach były pisane tak jak w czasie robienia pomnika pisali Niemcy, którzy nam zwykle mistrzów rzeźby i odlewów dostarczali. Śmiem z tego powodu twierdzić, że pomnikowej grafiki polskiej można się z zachowaniem niewielu różnic i ostrożności z niemieckich dzieł wyuczyć.

Zabierając się do odczytania napisu, należy pomnik ostrożnie oczyścić. Jeśli pomnik jest na posadzce i głoski wklęsło-rznięte zaszły błotem, dość jest obetrzeć go mokrą ścierką a litery staną się czytelne. Jeśli głoski bardzo są zanieczyszczone, wtedy patyczkiem a nie nożem lub ostrem narzędziem (by kształtu ich nie zmienić) należy je oczyścić; z rowków obce ciała wydalając. Można też (stosownie do koloru pomnika) kredą rozpuszczoną w wodzie lub sadzami posmarować miejsca napisu, a potem otarłszy pomnik tak, by tylko w wypukłościach głosek barwa została, stanie się czytelnym. Napisy wypukłe, oraz osobliwsze części z pomników lub też całe mniejsze pomniki, można odlewać na gipsie lub wosku. Napisy wybornie odciskają się szczotką zwilżoną, przyłożywszy na nie papier lub ołowianą blaszkę. Napisy w okół pisane najlepiej kopiować lub odciskać w wielkości naturalnej, na wstędze papierowej równej długości napisu. Kopiują też wypukłe a nawet wklęsłe napisy, czerniąc je atramentowym gąszczem, węglem, lub kredując; odciskają takowe na czarnym lub białym (stosownie do użycia pierwszego lub drugiego środka) papierze. Odciskają też napisy na krochmalnej lub gumowanej bibule lub płótnie zwilgoconem; co po wyschnięciu przez własność gumy lub krochmalu odciśnięty za pomocą szczotki kształt zachowa. W tych jednak razach najlepsze jest wierne, pilne i uskutecznione bez zarozumiałości czytającego odrysowanie napisu. Przez ową zarozumiałość chcę tu wyrazić tę brzydką w niektórych czytających wadę, iż polecają rysownikowi, by nie wiernie głoski rysował, ale je naginał do tego kształtu jako się im czytać podoba. Przejrzyjmy ryciny przedstawiające pomnik Władysława Pobożnego, księcia kaliskiego, dochowany w Krakowie, a przekonamy się jak go wedle różnego czytania różnie rysowano. [1]

Wiernością w przedstawianiu napisów z pomników celują u nas obecnie: pp. Lelewel, K. Stronczyński, J. Wojnarowski (malarz), M. Cercha (rysownik), pp. Wilczyński i T. Żebrawski, J. Drewaczyński, L. Dembowski, B. Podczaszyński, W. Gerson (malarze); przeciwnie jako poeta, fantastyczny archeolog, słynie p. Wolański. Jak wszędzie tak szczególniej w naukach sumienność powinna być pierwszą cnotą; bo fałsz zbałamuci tylko na czas, a prawda choć się poźniej zjawi, zawsze jednak jako słońce rozbije i rozprószy ciemność bajeczki i oszustwa.

Co do pomników pismiennych z wydziału bibliograficznego — pomijam tu rzecz o materyałach pismiennych używanych przez starożytne narody, jako: *tabulae ceratae*, skóry, deski itp., gdyż u nas tego rodzaju pomników niema; odnoszę to do badań paleograficznych, które dziś cały uczony świat zajmują.

W starożytnych czasach w Słowiańszczyźnie, prawa spisywano na deskach (prawodatnemi zwanych) co i dziś ma czasem miejsce, gdy zawieszają rozporządzenia rządowe w miejscach publicznych na deskach pisane. Dotąd deski znaczą w Czechach prawa. W rękopismie królodworskim znajdujemy wzmiankę o pisaniu na liściach, ztąd może polski wyraz list, a rosyjskie listy (karty, stronnice).

Z odkryć w Herkulanum i Pompei poczynionych, przekonujemy się, iż pergamin żółtawy był już w Rzymie na 300 lat przed Chrystusem wydoskonalonym materyałem pismiennym. Pergamen widzimy w Europie w użyciu od 5. wieku po Chrystusie aż do naszych czasów. Papyrus egipski trwa od 5. do początku 11. stólecia, a zatem w czasach, z których my żadnych rękopismiennych pomników polskich nie mamy. Palimpsesty, pisanie na skrobanym już dawniej do pisma używanym pergamenie, trwają od 10. do końca 15. wieku. W 10. wieku poczyna się używanie papieru ba-

[1] Porównaj Rozprawę X. Maliszewskiego w Tyg. Krak. z r. 1834. — Hist. lit. polsk. Wiszn. T. II. str. 271. — Przyjaciel ludu r. 5. Nr. 49. — Rycinę M. Stachowicza z wydanych przez biskupa Sołtyka. — Groby i pomniki A. Płonczyńskiego. Krakow 1843 r. Zeszyt I., wreszcie nie licząc powtórzeń tych oryginalnych rozpraw, patrz w Bibl. Warsz. z r. 1843 T. III.

wełnianego i trwa do środka 14. stólecia — przez wieki 13., 14. i 15. napotykamy używanie papieru z bawełny i płótna mięszanego. Papier z płótna czysty, użyty pierwszy raz w Hiszpanii 1367 r., trwa tedy od drugiej połowy 14. stólecia. W sprawach dyplomatycznych nieprzerwanie używano u nas pergaminu.

Do końca 13. wieku widzimy liniowanie ostrem narzędziem — od 11. stólecia poczęto już używać ołówka — liniowanie czerwone ma miejsce w 14. i 15. wieku.

Od 10. wieku używanie pieczęci było już w całej Europie koniecznem — do 11. stólecia widzimy je na dyplomatach przykładane, od tego czasu przywieszane na jedwabnych sznurkach lub okrawkach od pergaminu. Pieczęcie z zwykłego niebarwionego wosku, są pospolite do końca 15. wieku — od 12. powstają kolorowe, z tą uwagą: iż używanie tej lub owej barwy pieczęci było przywilejem pewnych stanów lub urzędów, np. wosku czerwonego używali w Polsce tylko książęta i prałaci; w tychże wiekach zielonym i czarnym pieczętowali tylko znaczniejsi panowie.

Pomijam tu wykład o poznawaniu wieku rękopismów przez rozważenie skróceń w pewnych tylko peryodach powstałych i wyszłych z użycia; z formy zewnętrznej po znakach pismiennych (semiotycznie), znakach notarynszów, pieczęciach, znakach wodnych papieru itp. cechach; gdyż to chcący się z rzeczą bliżej obznajmić, znajdzie już dokładnie opracowane i wyłożone w bibliograficznych księgach dwojgu (Część II. od str. 46) i w Źródłach hist. dających poznać nauki (str. 12–16). Tam też odsyłam ciekawych poznania cech pism starych rękopismiennych, na zasadach różnicy głosek ugruntowanych — bo mojem zdaniem, by czytać płynnie rękopism stary, należy się z nim pierw niejako zaznajomić, weń się wczytawszy. Lubo bowiem każdy rękopism jako i kościelny pomnik nosi na sobie w kształcie głosek, cechy wieku do którego należy; jednak do charakteru wiekowego pisma, przyczynia się tu wielce charakter osobisty, zaciąg piszącego.

Naczyniami pismiennemi były u nas: pióro, pęzelek, ołówek — płynem: różne chemiczne zwykle czarne utwory i atrament.

Lwów. R. 1601.

Rada miejska ustanawia bractwo dla czeladzi murarskiej i nadaje mu przepisy dla utrzymania porządku.

(Dokończenie. Ob. Nr. 26 Dod. tygod.)

Toz sie ma rozumieć y o tu | tecznych thowarzyszach, ktorzyby ztąd wędrowawszy zas się tu znowu wracali, ze takze ma na warsztat wstempować iako się wyzey opisało. Item *Kozdy thowarzysz wędrowny przerobiwszy przy tem miescie | u mistrzu niedziel dwie, ma odłozyć do mistrzowskiey puszki Bythowe, ktore sie ma obracać na potrzeby koscielne y cechowe. Kozdy thowarzysz zasiadszy swoie miesce, ma się pocciwie sprawować, tak zeby nie | z obrazą Bozą, pana oyca y paniey matki, takze y mistrzow, ktorzy na ten czas będą między niemi wysadzeni, a tam sprawy swoie maią podciwie odprawować przez zadnego wołania y szeptania, nie czyniąc zadnych smiechow y poswar|kow, czego wszystkiego starszy thowarzysze maią doglądać, gdyż im przynalezy sprawy thowarzyskie przepowiadać y iako sie maią zachowywać, zeby na zadnego skarga nie beła, a gdzieby na ktoregokolwiek skarga przed stoł przyszła, | tedy ma bydz bez odpuszczenia karany według artykułow nizey . . . . kanych. Naprzod ktoryby pana oyca albo panią matkę rozgniewał, a przyszła nań skarga przed stoł, takowy ma bydz karan iesliz pana oyca rozgniewa | bezmianem wosku, a iesli panią matkę pułbezmianem wosku: a iesli ktorego czeladnika gospodniego, tedy cwiercią bezmiana wosku.* Item *Ktoryby z towarzyszow mistrze naruszył przy ich sprawie siedzące, | albo thowarzysze starsze, iesli słowem usczypliwym, coby szkodziło pocciwosci ich, ma bydź takowy karan, tako wszyscy mistrzowie znaydą, a ieslizeby ręką, tak iako Ich Mcz Panowie Rayce. A gdyby tez ieden drugiemu co przymowił | usczypliwego, ma bydz karan bezmianem wosku. A iesliby sie porwał ieden na drugiego, takowy kamieniem wosku ma bydź karan.* Item *Ktoryby towarzysz zasiadł do sprawy z oręzem, to iest iesli z no|zem, cwiercią bezmiana wosku, a iesli z siekirką, kordem, z puynałem, takowy ma bydz karan bezmianem wosku.* Item *Ktoryby thowarzysz nierychło do gospody przyszedł a cechaby iuz beła zagaiona, ma | bydz karan groszem iednym; ktoryby zaś w gospodzie nie beł a nieopowiedział sie, takowy ma bydz karan cwiercią bezmiana wosku.* Item *Gdyby thowarzysz do gospody piiany przyszedł a miałby rosterk albo rozruch czynić między bracią, takowy ma kaźń pańską podiąć, y z tamtąd ma się reczyć bezmianem wosku.* Item *Ktoryby towarzysz był na foldrunku przez zime v mistrza albo przez cała wiosnę, a tenby nie robił według sta|rodawnego obyczaiu do Swiętego Michała ale poszedł precz od mistrza, takowy ma bydz karan według wynalezienia mistrzowskiego to jest złozeniem rzemiosła, ktorego robić niema az to sobie przeiedna.* Item *Ktory | thowarzysz na foldrunku stoi u mistrza, takowy kozdy, gdy ma wolą od mistrza odiść, ma na dwie niedzieli przed tym opowiedzieć mistrzowi, aby sie o inszego starał, zeby omieszkanie Panom w robocie nie było. | A kiedy ma odchodzić, ma mistrzowi temuz według starodawnego obyczaiu z foldrunku podziękować, a ktoryby nie podziękował a nieobyczaynie odszedł, ma bydz takowy karan złozeniem rzemiosła, az sobie przeiedna.* Item | *Ktoryby thowarzysz zadłuzył sie przy tym miescie, a zwlaszcza u mistrza albo w gospodzie v pana oyca, albo zeby tez co niesłusznego zbroił przy tym miescie, za takowym powinna rzecz pisać, aby mie|sca nigdzie nie miał, azby sie vsprawiedliwił pierwey zaś nazad przyszedszy.* Item *Ktoryby thowarzysz z iaką nierządną białogłową mieszkał albo przebywał, takowy ma bydź karan na podciwosci y | rzemiosło traci.* Item *Ktorybykolwiek thowarzysz starodawney Rzymskiey Apostolskiey powszechney wiary nie trzymał, takowy miesca nie ma między bracią.* Item *Ktoryby | na pogrzebie braterskim y na załomszach nie beł, takowy ma bydz karan cwiercią bezmianu wosku.* Item *Kozdy thowarzysz zuchwały, nieposłuszny y w robocie niedbały, y ci co w poniedziałki nie robią albo na robocie sie zapiiaią, | maią bydz karani bezmianem wosku* toties quoties. Item *Gdy sie thowarzysze maią do gospody po iakieykolwiek potrzebie odsyłać, tedy tego nie maią bez wiadomosci cechmistrzow czynić, ale maią cechmistrzom przyczynę | słuszną obesłania opowiedzieć, za ktorem opowiedzeniem przyczyny cechmistrzowie nie maią im tego bronić.* Item *Zaden mistrz nie ma więcey chłopcow do vczenia mieć tylko dwoch, wszakze gdy iuz ktory będzie trzy latha v | mistrza w nauce, wolno mu będzie inszego przyiąć na naukę. A kiedy ktory mistrz ma chłopca z nauki wyzwolić y thowarzyszem go po wysłuzeniu lath iego uczynić, tedy ow vczeń ma dać do skrzynki mistrzowskiey | złotych cztery. A gdy sie takich thowarzyszow nowych zbierze pięć, tedy na wszystkie thowarzysze dla przyięcia ich w posrodek thowarzyszy maią iuzynę albo podwieczorek sprawić bez wszelkiego kosztu y beczkę piwa wystawić. |*

My tedy **Rayce Lwowscy** *przychylaiąc sie do tych porządkow y artykułow tego bractwa thowarzyszow rzemio|sła murarskiego a zwłascza iz iuz ich są z podania mistrzowskiego przez niemały czas w uzywaniu, onech my ie we wszystkim approbowali y potwierdzili. Zupełną | iednak moc nam y potomkom naszym zachowuiąc, według potrzeby czasu takowych artykułow przyczynić, umnieyszyć, poprawić, odmienić y insze ku ozdobie i pozytkowi | tego miasta stanowić. Do ktorych artykułow pieczęć Urzendu naszego dla więtszey mocy y pewnosci iest przycisniona. Działo sie na ratuszu* **Lwow***skim we | srodę przed swiętem Zwiastowania Panny Mariey roku Panskiego* **Tysiąc Szescsethnego Pierwszego.** |

Pieczątka wielkości dwukrajcarówki, wyciśnięta na czterokątnym papierku przylepionym do pergaminu, wyobraża lwa w bramie, na którą trzy wieżyce się wznoszą.

Podpis:

Bartholomaeus Vberowicz | Notarius Ciuitatis Leopo|lensis.

Według oryginału, którego P. Jabłoński Kajetan księgarz mi udzielił.

We Lwowie, 11. stycznia 1857.

Wolański Franciszek.

Główny Redaktor **M. Szrzeniawa Sartyni.** Z c. k. galic. Drukarni rządowej.